

José Francisco Yvars Castelló de Castellví, assagista, editor, historiador i crític d'art, té un perfil difícilment paragonable al de qualsevol altre autor de la seva generació. El seu itinerari vital i la seva formació —llargues estades a Roma, Londres, París, etc.— responen a un perfil cosmopolita. La seva imatge és la d'un *flâneur* —en el millor sentit d'aquesta paraula— de la cultura europea.

Obtingué les llicenciatures de filosofia i d'història a València i a Madrid, respectivament, i més endavant es doctorà a Bonn, on descobrí les possibilitats teòriques d'un formalisme pragmàtic d'arrels romàntiques i integrador. Tot i això, més que historiador de l'art, sobretot es considera assagista i crític cultural. En tot cas, va ser un dels primers a exercir com a professor d'història de l'art contemporani i de teoria de l'art a la Universitat de València (1967-1974), una tasca que després ha desenvolupat en diferents universitats nacionals i estrangeres com a professor visitant. D'altra banda, un dels seus punts d'interès s'ha centrat en els fonaments i els procediments plurals de la història de l'art. En aquest sentit, ha fet treballs de caràcter divers sobre els fundadors i les grans figures de la disciplina: Bernard Berenson —autor de capçalera per a Yvars—, Jacob Burckhardt, Aby Warburg, Erwin Panofsky, E. H. Gombrich, Francis Haskell, Mario Praz o Rafael Santos Torroella.

Yvars té una curiositat intel·lectual molt àmplia, que s'adreça també a la literatura i a la filosofia. El 1991 va escriure una aproximació a Bertrand Russell, i ha traduït i/o prologat obres de figures del pensament, de la reflexió estètica o de la literatura, com ara William James, Ernst Bloch, Walter Benjamin, Gershom Scholem, Georg Lukács, Ferdinand Tönnies, Elias Canetti, Bernard Bosanquet, Agnes Heller o Herbert Marcuse.

Com a assagista, destaquem l'antologia de textos d'Antoni Tàpies *L'experiència de l'art* (1996) o l'estudi *Visió i signe. La pintura de Ràfols-Casamada* (2007). Paral·lelament als assajos, Yvars ha desenvolupat una tasca sistemàtica com a crític d'art —o, millor, com a crític cultural, atesa la diversitat dels temes tractats—, exemple de la qual són les col·laboracions a la secció «A través del mirall» del periòdic *La Vanguardia* des del 1996. Cal destacar que les cròniques a la premsa i altres textos curts han estat metòdicament recollits en llibres, fet que no és especialment freqüent en el mitjà periodístic, destinat generalment al consum immediat.

En un dels seus projectes més ambiciosos, dirigí amb l'arqueòleg Enric Llobregat *Història de l'art al País Valencià* (el darrer lliurament es va publicar el 1998). Igualment, ha estat vinculat a diferents empreses editorials, entre

les quals les més significatives van ser Edicions 62 i la seva filial en llengua castellana, Ediciones Península (1972-1992). Yvars va exercir de responsable de la cèlebre col·lecció «Historia, Ciencia, Sociedad» de Península, especialitzada en pensament crític contemporani. En el context dels darrers anys del franquisme, aquesta col·lecció, que tenia com a objectiu la dinamització cultural, va tenir el mèrit d'obrir una finestra a un panorama plural, que va des del liberalisme fins a l'Escola de Frankfurt. Així mateix, des d'Edicions 62, juntament amb Josep Maria Castellet, Josep Ramoneda i Salvador Giner, va dirigir la col·lecció «Clàssics del Pensament Modern», que va complir la funció de cobrir un buit en llengua catalana pel que fa a l'edició d'obres cabdals de la filosofia i la teoria estètica.

Quant a la seva tasca com a gestor cultural, ha estat fundador de la prestigiosa revista *Kalias* de l'Institut Valencià d'Art Modern (IVAM), centre del qual fou responsable acadèmic des de la seva fundació i director del 1992 al 1995. Igualment va promoure les «Lecciones Alfons Roig», cicles de conferències i publicacions sobre l'art contemporani a principi dels anys noranta a l'IVAM. La seva gestió al capdavant del museu presenta una línia de continuïtat amb els seus antecessors en el càrrec, Tomás Llorens i Carme Alborch, i amb el seu successor, Juan Manuel Bonet; amb tots ells ha definit un dels períodes més fecunds de la institució.

Com a comissari, ha desenvolupat una carrera molt dilatada, amb exposicions com «Lipchitz» (1997), «Madrid-Barcelona, 1930-1936» (1998), «Les formes del cubisme» (2001), «Ràfols-Casamada. Pintura, 1950-2005» (2006), «Antoni Clavé. Un mundo de arte. Obras, 1934-2002» (2010), «Julio González-David Smith, un diálogo sobre escultura» (2011), «Trozos, tramas, trazos. El collage en la colección del IVAM» (1912), les quals, en paral·lel als seus assajos, exploren l'origen i el desenvolupament de la modernitat. Tot i això, Yvars, de sensibilitat oberta i amplitud de mires, també s'ha interessat per la tradició i altres vessants de l'art. En aquest sentit, va ser un dels primers autors que intentà emmarcar la història de la pintura moderna al País Valencià, amb l'exposició «Un siglo de pintura valenciana, 1880-1980, intuiciones y propuestas» (1994).

Entre altres mèrits i premis, el 1995 va ser nomenat Cavaller de l'Orde de les Arts i les Lletres de la República Francesa. Així mateix, l'Associació Catalana de Crítics d'Art va premiar el seu llibre *Matèria reservada. Els artistes catalans i les Biennals de Venècia* (2009), escrit amb Albert Mercader. Fou nomenat patró de la Fundación Onuart —creada el 2007— que promogué el projecte de decoració de la cúpula de Miquel Barceló al Palau de les Nacions

Unides de Ginebra. Des del 2018, forma part del Patronat del Museu Picasso de Barcelona.

La figura d'Yvars respon a un model que, si bé ha estat poc freqüent al nostre país, avui està en via d'extinció. La seva dimensió internacional, la seva variada activitat i la diversitat dels seus interessos fan d'ell un dels últims representants de l'humanisme europeu, el qual està sent substituït per valors com la productivitat, el mercantilisme o la cultura com a espectacle de masses.

BIBLIOGRAFIA SOBRE JOSÉ FRANCISCO YVARS CASTELLÓ DE CASTELLVÍ:

Àlex Broch, «Josep Francesc Yvars Castelló de Castellví», a *Diccionari enciclopèdic de la literatura catalana*, en línia [consulta: 27 maig 2018]; Llàtzer Moix, «Semblanza», a José Francisco Yvars, *Virutas de color. Notas de arte* (Barcelona, Debolsillo, 2016); Francisco Agramunt Lacruz, *Diccionario de artistas valencianos del siglo xx*, vol. III (València, Albatros, 1999); Francisco Calvo Serraller, *Enciclopedia del arte espanyol del siglo xx*, vol. II (Madrid, Mondadori, 1992).

JAUME VIDAL OLIVERAS

https://dhac.iec.cat/dhac_mp.asp?id_personal=1039